

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΥΠΡΟΥ
ΤΜΗΜΑ ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗΣ

Επιβλέπουσα Καθηγήτρια:

Δρ. Μαρία Καρανικόλα

Επιπτώσεις της επιλόχειας κατάθλιψης στο παιδί

Όνοματεπώνυμο φοιτήτριας: Έλενα Ευαγόρου

Αριθμός Φοιτητικής Ταυτότητας: 2007833834

Πτυχιακή επιστημονική εργασία

Κύπρος 2011

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Σελίδα

Περίληψη στα ελληνικά και αγγλικά	6
Εισαγωγή	8
Σκοπός	9
Υλικό και μέθοδος	9
Αποτελέσματα	11
Συζήτηση	21
Συμπεράσματα	26
Βιβλιογραφία	27

Κατάλογος πινάκων	Σελίδα
Πίνακας	17
Διάγραμμα 1: Διαδικασία επιλογής των άρθρων	10

Ευχαριστίες

Σε αυτό το σημείο κρίνω απαραίτητο να ευχαριστήσω θερμά και να εκφράσω την ευγνωμοσύνη μου σε όσους βοήθησαν και μου συμπαραστάθηκαν στην εκπόνηση αυτής της πτυχιακής εργασίας.

Περίληψη

Εισαγωγή: Η επιλόχεια κατάθλιψη αποτελεί ένα σημαντικό πρόβλημα υγείας, το οποίο εκδηλώνει μια στις επτά γυναίκες, κατά τους πρώτους μήνες μετά το τοκετό. Πολλές μελέτες αναφέρουν ότι η επιλόχεια κατάθλιψη έχει επιζήμιες συνέπειες για την σωματική, γνωστική και συναισθηματική ανάπτυξη του παιδιού.

Σκοπός: Σκόπος της παρούσας εργασίας ήταν να διερευνηθεί αν η επιλόχεια κατάθλιψη της μητέρας συνδέεται με τυχόν αναπτυξιακά προβλήματα του παιδιού.

Υλικό και μέθοδος: Η μέθοδος που χρησιμοποιήθηκε ήταν η κριτική ανασκόπηση της ερευνητικής βιβλιογραφίας. Η αναζήτηση της ελληνικής και διεθνούς βιβλιογραφίας έγινε στις βάσεις δεδομένων PubMed, Scholar Google και Cinahl με λέξεις - κλειδιά: child development and maternal postnatal depression, child cognitive development and postpartum depression, child behavior problems and postpartum depression και postnatal depression. Τελικά, στη μελέτη συμπεριλήφθηκαν 8 ερευνητικές μελέτες.

Αποτελέσματα: Η επιλόχεια κατάθλιψη επιδρά αρνητικά στην ανάπτυξη του παιδιού. Οι απόψεις των ερευνητών συγκρούονται και μια πληθώρα παραγόντων τροποποιούν τα αποτελέσματα. Τα αγόρια παρουσιάζονται πιο επιρρεπή στις επιπτώσεις της επιλόχειας κατάθλιψης και έχουν καθυστερημένη σωματική και γνωστική ανάπτυξη. Τα δε κορίτσια εμφανίζουν αυξημένα ποσοστά επιθετικότητας και υπερκινητικότητας. Με την έγκαιρη αντιμετώπιση της επιλόχειας κατάθλιψης τα προβλήματα αυτά μπορούν να εξαλειφθούν.

Συμπέρασμα: Η επιλόχεια κατάθλιψη ταλανίζει τόσο τη μητέρα όσο και το παιδί της. Τα στενά συγγενικά πρόσωπα της μητέρας, αλλά και οι επαγγελματίες υγείας μπορούν να συνδράμουν ώστε να παρέχεται ψυχολογική στήριξη στη μητέρα για την αντιμετώπιση της επιλόχειας κατάθλιψης.

Λέξεις κλειδιά: επιλόχεια κατάθλιψη, σωματική, γνωστική και συμπεριφορική ανάπτυξη του παιδιού

Abstract

Introduction: Postnatal depression is a serious health problem that affects one in seven women during the first months after childbirth. Many studies have reported that postnatal depression has had harmful effects on the physical, cognitive and emotional development of children.

Aim: The aim of this project was to investigate if postnatal depression in mothers can be linked to any problems in child development.

Research and Methods: The method that was used was a critical review of relevant research literature. Greek and international sources were found through search engines (PubMed, Google Scholar and Cinahl) by using the keywords: “child development and maternal postnatal depression”, “child cognitive development and postpartum depression”, “child behaviour problems and postpartum depression and postnatal depression”. The final investigation included 8 research studies.

Results: This research process indicates that postnatal depression negatively effects child development. The results of the sources vary and there are multiple factors that change the effects. It has been found that boys are more prone to the effects of postnatal depression and have delays in physical and cognitive development, whereas girls present increased aggression and hyperactivity. Furthermore it is shown that these problems can be eliminated with an early diagnosis of postnatal depression.

Conclusion: Postnatal depression afflicts both mothers as well as their children. Mothers battling postnatal depression can be helped by the psychological support provided by close family members and healthcare professionals.

Keywords: Postnatal depression, physical, cognitive and behavioural development in children

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η γέννηση ενός παιδιού συνεπάγεται μεγάλες αλλαγές στη ζωή της οικογένειας, ειδικά σε ότι αφορά την μητέρα. Η προσαρμογή στις απαιτήσεις που η μητρότητα φέρνει στο προσκήνιο, δεν είναι πάντα κάτι εύκολο. Ο αρχικός ενθουσιασμός, η ευτυχία και η ικανοποίηση συχνά συνοδεύονται και από πολλά δυσφορικά συναισθήματα όπως άγχος, θλίψη, σύγχυση, εξάντληση (Letourneau et al. 2009).

Τα δυο τρίτα των γυναικών για ένα χρονικό διάστημα μετά το τοκετό πάσχουν από διαταραχές διάθεσης, αλλά μέσα σε τέσσερις εβδομάδες ξεπερνούν το πρόβλημα αυτό (Patel et al. 2003). Πολλές, όμως, μητέρες εξαιτίας πολλών παραγόντων υποφέρουν από επιλόχεια κατάθλιψη. Η επιλόχεια κατάθλιψη συνήθως διαγιγνώσκεται 4 - 12 εβδομάδες μετά το τοκετό. Σύμφωνα με τους Murray et al. (2010), η επιλόχεια κατάθλιψη επηρεάζει περίπου το 15% των μητέρων. Ένας χρόνος από τη γέννηση θεωρείται κρίσιμη περίοδος ανάπτυξης διαταραχών διάθεσης στη μητέρα (Niloufer et al. 2009). Τα χαρακτηριστικά της επιλόχειας κατάθλιψης είναι η σύγχυση, οξύ άγχος, ενοχές, συμπτώματα δυσφορίας, συναισθηματική αστάθεια, αϋπνία, κούραση και αυτοκτονικός ιδεασμός (Letourneau et al. 2009). Μάλιστα, η επιλόχεια κατάθλιψη επηρεάζει την ικανότητα της μητέρας να φροντίζει το βρέφος της και περιορίζει τη δυνατότητα της να αναπτύξει την ιδανική σχέση με το μωρό της (Roobalan et al. 2007).

Στο πλαίσιο αυτό, σκοπός της παρούσας μελέτης είναι να διερευνηθούν οι επιπτώσεις της επιλόχειας κατάθλιψης της μητέρας στην υγεία του παιδιού.

Αλλωστε, ο επιπολασμός της επιλόχειας κατάθλιψης μεταξύ των χωρών κυμαίνεται από 11% μέχρι 42%, ποσοστό πολύ υψηλό, καθιστώντας την επιλόχεια κατάθλιψη ιδιαίτερα σημαντικό πρόβλημα δημόσιας υγείας (Niloufer et al. 2009, Roobalan et al. 2007).

Επομένως, αν και ο επιπολασμός της νόσου είναι επαρκώς μελετημένος, τα ερευνητικά δεδομένα αναφορικά με τις επιπτώσεις της επιλόχειας κατάθλιψης στο έμβρυο και στο παιδί μακροπρόθεσμα, μάλλον παραμένουν ασαφή (Kurstjens & Wolke. 2001, Patel et al. 2003, O'Brien et al. 2004, Adewuya et al. 2008, Grote et al. 2010, Murray et al. 2010). Συνολικά, φαίνεται ότι επηρεάζει την αλληλεπίδραση μητέρας - παιδιού και οδηγεί στην δημιουργία αναπτυξιακών, γνωστικών και συμπεριφορικών προβλημάτων στο παιδί (Letourneau et al. 2009). Μάλιστα, υπάρχουν δεδομένα που δείχνουν ότι τα παιδιά των καταθλιπτικών μητέρων έχουν σημαντικά

υψηλότερα ποσοστά, όχι μόνο στις διαταραχές διάθεσης, αλλά στα προβλήματα συμπεριφοράς, ενώ επίσης παρουσιάζουν και δυσκολίες στη συναισθηματική ανάπτυξη σε σχέση με τα άλλα παιδιά (Goodman et al. 2010).

Η αποσαφήνιση των επιπτώσεων της επιλόχειας κατάθλιψης της μητέρας στο παιδί ενδεχομένως να συμβάλει στη διαμόρφωση πολιτικής υγείας που να λαμβάνει υπόψη την πρόληψη, αλλά και την έγκαιρη και έγκυρη αντιμετώπιση των επιπτώσεων της νόσου αυτής (Heather et al. 2010).

ΣΚΟΠΟΣ

Μέσα από τη βιβλιογραφική ανασκόπηση προέκυψε το ερώτημα κατά πόσο η επιλόχεια κατάθλιψη της μητέρας συνδέεται με τυχόν προβλήματα του παιδιού. Οι επιμέρους στόχοι της παρούσας μελέτης είναι: 1. Να διερευνηθεί η σχέση μεταξύ επιλόχειας κατάθλιψης της μητέρας με τυχόν αναπτυξιακών προβλημάτων του παιδιού, 2. Να διερευνηθεί η σχέση μεταξύ επιλόχειας κατάθλιψης της μητέρας και προβλημάτων συμπεριφοράς στο παιδί και 3. Να διερευνηθεί η σχέση μεταξύ επιλόχειας κατάθλιψης της μητέρας και προβλημάτων γνωστικής λειτουργίας του παιδιού.

ΥΛΙΚΟ ΚΑΙ ΜΕΘΟΔΟΣ

Έγινε κριτική ανασκόπηση της ερευνητικής βιβλιογραφίας. Η ανεύρεση των σχετικών άρθρων έγινε με τη χρήση των βάσεων δεδομένων PubMed, Scholar Google και Cinahl χρησιμοποιώντας ως λέξεις - κλειδιά child development and maternal postnatal depression, child cognitive development and postpartum depression, child behavior problems and postpartum depression και postnatal depression. Από την αναζήτηση προέκυψαν 83 άρθρα. Ακολούθως, ο αριθμός των άρθρων μειώθηκε σε 21 με βάση τα πιο κάτω κριτήρια:

- α) Γλώσσα: Άρθρα μόνο στην Ελληνική και Αγγλική γλώσσα.
- β) Χρόνος δημοσίευσης: Άρθρα τα οποία δημοσιεύτηκαν από τον Ιανουάριο του 2000 έως και το Δεκέμβριο του 2010.
- γ) Δείγμα: Παιδιά από τη βρεφική ηλικία μέχρι και την εφηβεία.
- δ) Να χρησιμοποιήθηκε ένα έγκυρο εργαλείο αξιολόγησης της κατάθλιψης

ε) Οι μητέρες των παιδιών δεν είχαν άλλο πρόβλημα υγείας κατά τη διεξαγωγή των ερευνών.

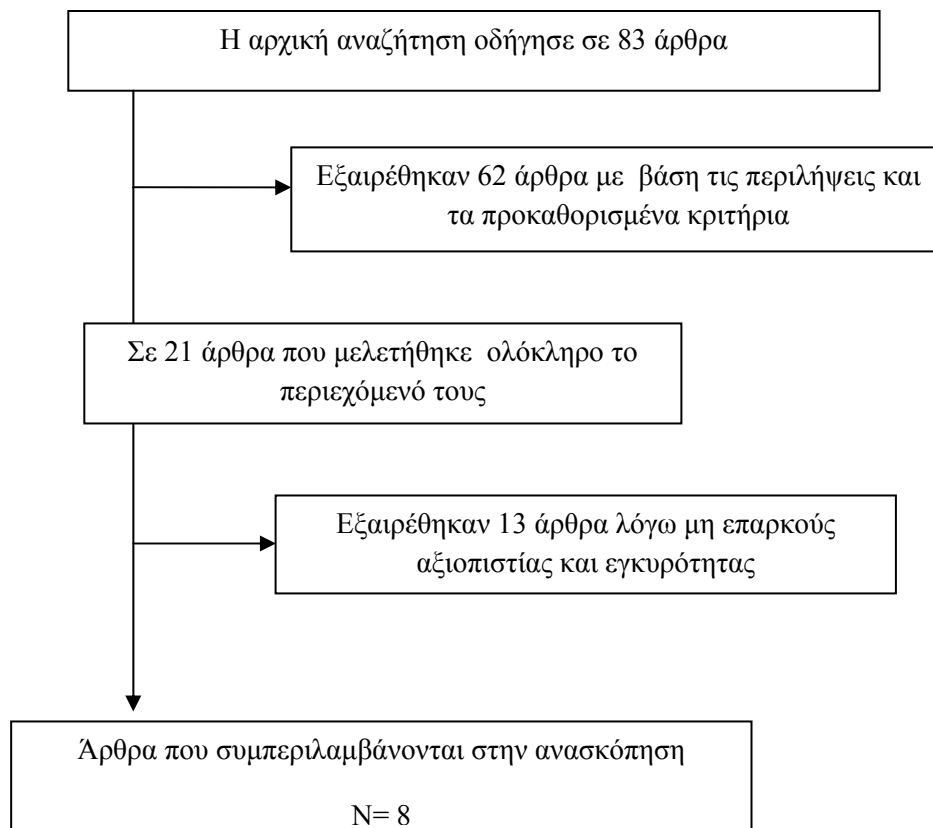
Επιπλέον, οι βιβλιογραφικές παραπομπές των άρθρων που προέκυψαν από την αναζήτηση μελετήθηκαν μία προς μία για τον εντοπισμό περαιτέρω άρθρων. Μετά από προσεκτική μελέτη απορρίφθηκαν 13 άρθρα λόγω μη αξιοπιστίας, εγκυρότητας και ο τελικός αριθμός των άρθρων για ανασκόπηση είναι 8.

Αντίστοιχα, κριτήρια αποκλεισμού αποτέλεσαν:

- α) Μελέτες που πραγματοποιήθηκαν εκτός του χρονικού διαστήματος που είχε οριστεί.
- β) Άρθρα που δεν είναι δημοσιευμένα σε επιστημονικές περιοδικά του Medline.
- γ) Οι μητέρες των παιδιών με επιλόχεια κατάθλιψη είχαν παράλληλα κι άλλα προβλήματα υγείας.

Τέλος, θα πρέπει να αναφερθεί ο περιορισμός που τίθεται από την δυσκολία εύρεσης των άρθρων αφού δεν είναι διαθέσιμος μεγάλος αριθμός επιστημονικών περιοδικών.

Διάγραμμα 1: Διαδικασία επιλογής των άρθρων.

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Μέσα από την αναζήτηση της βιβλιογραφίας, οκτώ άρθρα πληρούσαν τα κριτήρια εισόδου της παρούσας βιβλιογραφικής ανασκόπησης. Τέσσερα από τα οκτώ άρθρα μελετούν τη σωματική ανάπτυξη του παιδιού σε σχέση με την επιλόχεια κατάθλιψη (Patel et al. 2003, O'Brien et al. 2004, Adewuya et al. 2008, Grote et al. 2010), δυο έρευνες ασχολούνται με τη γνωστική ανάπτυξη (Kurstjens & Wolke. 2001, Murray et al. 2010), ένα μελετά τα προβλήματα συμπεριφοράς που αναπτύσσονται στο παιδί (Letourneau et al. 2009) και ακόμη ένα μελετά τη σχέση μητέρας - παιδιού μετά από κάποια θεραπεία (Murray et al. 2003).

Σε τέσσερα άρθρα αναφέρονται οι συγχυτικοί παράγοντες που πιθανόν να τροποποιούν την έκβαση των αποτελεσμάτων. Ως πιθανοί συγχυτικοί παράγοντες θεωρήθηκαν το φύλο του παιδιού, το βάρος του βρέφους κατά τη γέννηση, η ανεπιθύμητη εγκυμοσύνη, το στρες κατά την κύηση, η καισαρική τομή, το μορφωτικό επίπεδο της μητέρας, ο ΔΜΣ και η ηλικία της μητέρας, η οικογενειακή κατάσταση της μητέρας (έγγαμη, άγαμη) και τέλος, η κοινωνικοοικονομική τάξη της οικογένειας (Kurstjens & Wolke 2001, Letourneau et al. 2009, Grote et al. 2010, Murray et al. 2010).

Τα κυριότερα εργαλεία μέτρησης που έχουν χρησιμοποιηθεί για τον εντοπισμό των καταθλιπτικών μητέρων είναι η Edinburgh Postnatal Depression Scale (EPDS), Schedule for Affective Disorders and Schizophrenia (SADS) και τέλος Κλινική συνέντευξη κατά DSM IV (Kurstjens et al. 2001, Murray et al. 2003, Patel et al. 2003, O'Brien et al. 2004, Grote et al. 2010, Murray et al. 2010). Για τα παιδιά έχουν χρησιμοποιηθεί κυρίως η Bayley Scales (MDI) για τη γνωστική ανάπτυξη (Murray et al. 2003, Patel et al. 2003, Murray et al. 2010), η κλίμακα Griffiths για τις ικανότητες των βρεφών (Kurstjens & Wolke. 2001). Στην ηλικία των 5 ετών η γνωστική ανάπτυξη έχει αξιολογηθεί με τη Κλίμακα McCarthy (Murray et al. 2003, Murray et al. 2010) και στην ηλικία των 16 ετών χρησιμοποιήθηκε το GCSE για την ακαδημαϊκή επίδοση των παιδιών (Murray et al. 2010). Ωστόσο, για τη σωματική ανάπτυξη των παιδιών οι μετρήσεις έγιναν με βάση το ΔΜΣ των παιδιών καθώς και από τα αρχεία των επισκεπτών υγείας (O'Brien et al. 2004, Grote et al. 2010).

Το 2001 οι Kurstjens και Wolke, σε μια διαχρονική μελέτη στη Νότια Βαυαρία της Γερμανίας, εξέτασαν τις συνέπειες της επιλόχειας κατάθλιψης στη γνωστική ανάπτυξη

των παιδιών σε διάστημα 7 χρόνων. Το μέγεθος του δείγματος ήταν μεγάλο (N=8421). Η έρευνα περιελάμβανε παιδιά που είχαν γεννηθεί κατά την περίοδο 1^η Φεβρουαρίου 1985 μέχρι 31 Μαρτίου 1986. Τα παιδιά σε ηλικία 20 μηνών αξιολογήθηκαν με βάση τη Κλίμακα Griffiths για τις ικανότητες τους. Στην ηλικία των 4 ετών η γνωστική ανάπτυξη των παιδιών εκτιμήθηκε με τη Κλίμακα Columbia Mental Maturity (CMM). Στα 6 έτη η πνευματική ανάπτυξη των παιδιών είχε αξιολογηθεί από τη Κλίμακα Kaufman Assessment Battery. Οι μητέρες των παιδιών αξιολογήθηκαν με τα κριτήρια κατά DSM IV για να διαπιστωθεί ποιες υπέφεραν από κατάθλιψη. Η γνωστική ανάπτυξη των παιδιών δεν επηρεάζεται μόνο από την ύπαρξη της επιλόχειας κατάθλιψης στη μητέρα. Μέσα από αυτή την έρευνα διαπιστώνεται ότι η επιλόχεια κατάθλιψη δεν έχει αρνητικές επιπτώσεις στη γνωστική ανάπτυξη των παιδιών κατά τα 7 πρώτα χρόνια της ζωής τους. Ωστόσο, μακροπρόθεσμες επιπτώσεις πιθανό να βρεθούν όταν η μητρική κατάθλιψη είναι χρόνια, το παιδί είναι αγόρι και υπήρξε κίνδυνος κατά τη γέννηση ή η οικογένεια αντιμετωπίζει οικονομικά και κοινωνικά προβλήματα. Το μέγεθος του δείγματος ήταν αρκετά μεγάλο και τα αποτελέσματα θεωρούνται έμπιστα.

Οι Murray et al, 2003 στην έρευνα τους ασχολήθηκαν με την επιλόχεια κατάθλιψη της μητέρας και τον αντίκτυπο της στο παιδί. 193 γυναίκες με επιλόχεια κατάθλιψη αξιολογήθηκαν μαζί με τα παιδιά τους κατά τη διάρκεια τριών θεραπειών για αντιμετώπιση της επιλόχειας κατάθλιψης. Η αξιολόγηση έγινε σε τρεις διαφορετικές χρονικές στιγμές. Αρχικά, στους 4.5 μήνες, αργότερα στους 18 μήνες και τέλος στους 60 μήνες μετά τη γέννηση των παιδιών. Τα αποτελέσματα της έρευνας πηγάζουν μέσα από τη δημιουργία τεσσάρων ομάδων που έχουν δεκτεί κάποιες παρεμβάσεις. Στη μια ομάδα προσφερόταν καθημερινά πρωτοβάθμια φροντίδα και στις άλλες ομάδες μια από τις τρεις παρεμβάσεις όπως υποστηρικτική συμβουλευτική, γνωσιακή – συμπεριφορική θεραπεία και σύντομη ψυχοδυναμική θεραπεία. Στη συναισθηματική και συμπεριφορική ανάπτυξη των παιδιών διαπιστώνεται ότι τα αποτελέσματα στους 4 μήνες μετά το τοκετό δεν ήταν στατιστικά σημαντικά. 18 μήνες μετά τη γέννηση, σύμφωνα με τη Κλίμακα Bayley, τα αποτελέσματα σχετικά με η γνωστική ανάπτυξη των παιδιών ήταν παρόμοια μεταξύ των ομάδων. Τα συναισθηματικά και συμπεριφορικά προβλήματα των παιδιών διέφεραν μεταξύ τους. Αργότερα, στα 5 χρόνια οι συναισθηματικές και συμπεριφορικές δυσκολίες των παιδιών αξιολογήθηκαν με τη

Κλίμακα Rutter A2 και διαπιστώθηκε ότι δεν υπάρχει διαφορά μεταξύ των ομάδων. Όσο αφορά τη γνωστική ανάπτυξη και με βάση τη Κλίμακα McCarthy, δεν διαπιστώθηκε κάποια διαφορά ανάμεσα στις ομάδες. Η πρόωμη παρέμβαση σε οικογένειες με επιλόχεια κατάθλιψη της μητέρας θεωρείται ως όφελος τόσο στη σχέση μητέρας – παιδιού όσο και στα προβλήματα συμπεριφοράς του βρέφους.

Τον ίδιο χρόνο, οι Patel et al, 2003 διεξήγαγαν μια μελέτη κοορτής με στόχο να ελεγχθεί αν η επιλόχεια κατάθλιψη συμβάλλει στη φτωχή ανάπτυξη των βρεφών της Ινδίας. Ένα σύνολο από 171 βρέφη ζυγιστηκαν και μετρήθηκαν 6 – 8 εβδομάδες μετά τη γέννηση. Η μέση ηλικία των βρεφών ήταν 7,4 εβδομάδες. Το 51% των βρεφών ήταν αγόρια. Η μέση ηλικία των μητέρων ήταν 26 ετών (εύρος 18 - 37). Το μέσο βάρος γέννησης ήταν 2,9 κιλά. Από τα 171 βρέφη, 37 μητέρες υπέφεραν από επιλόχεια κατάθλιψη (22%) και 134 μητέρες δεν είχαν κατάθλιψη (78%). Οι μητέρες έδωσαν πληροφορίες σχετικά με τα κοινωνικοδημογραφικά δεδομένα, το φύλο του βρέφους, το βάρος γέννησης του, τη προωρότητα, εισαγωγές σε νοσοκομεία και επεισόδια ασθενειών. Τα αποτελέσματα για το βάρος και το ύψος των βρεφών στους έξι μήνες μετρήθηκαν από εκπαιδευμένους κλινικούς ψυχολόγους. Ένα υψηλό ποσοστό των βρεφών στην ομάδα των μητέρων με επιλόχεια κατάθλιψη ήταν ελλειποβαρή κατά τη γέννηση τους αλλά αυτό δεν ήταν στατιστικά σημαντικό. Σε έξι εβδομάδες, το ποσοστό των ελλειποβαρών βρεφών αυξήθηκε και προερχόταν από την ομάδα των καταθλιπτικών μητέρων. Ωστόσο, τα ίδια βρέφη είχαν μικρότερο ύψος από το φυσιολογικό για την ηλικία τους. Η επιλόχεια κατάθλιψη συνδέεται έντονα με την ύπαρξη ελλειποβαρών βρεφών στους έξι μήνες. Η διανοητική ανάπτυξη των παιδιών συσχετίστηκε με την επιλόχεια κατάθλιψη. Επίσης, τα βρέφη των καταθλιπτικών μητέρων είχαν πολύ χειρότερες βαθμολογίες όσον αφορά τη ψυχική ανάπτυξη τους, ακόμη και μετά τη προσαρμογή για το σωματικό βάρος και την εκπαίδευση των μητέρων.

Σε μια έρευνα των O'Brien et al, 2004 μελετήθηκε η συσχέτιση μεταξύ της καθυστερημένης ανάπτυξης των παιδιών και της μητρικής επιλόχειας κατάθλιψης. Παιδιά ηλικίας μεγαλύτερης ή ίσης δυο ετών εντοπίστηκαν από τους επισκέπτες υγείας ότι έχουν μειωμένο σωματικό βάρος. Οι μητέρες κλήθηκαν να συμπληρώσουν τη Κλίμακα επιλόχειας κατάθλιψης Eδιμβούργου, την υποκλίμακα του άγχους και τη Κλίμακα κατάθλιψης. Συνολικά μελετήθηκαν 196 παιδιά ως ομάδα δείκτη και 567

παιδιά ως ομάδα ελέγχου. Οι κλινικές συνεντεύξεις έδειξαν ότι το 21% των μητέρων της ομάδας δείκτη και το 11% των μητέρων της ομάδας ελέγχου πληρούν τα κριτήρια για καταθλιπτικό επεισόδιο. Η κατάθλιψη στις μητέρες των παιδιών με καθυστερημένη ανάπτυξη στα δυο πρώτα χρόνια της ζωής είναι σημαντικά μεγαλύτερη σε σχέση με τις μητέρες των παιδιών που έχουν φυσιολογικό βάρος. Το πρόβλημα αυτό αγγίζει υψηλά ποσοστά και πρέπει να υποστηριχθεί τόσο η μητέρα όσο και το παιδί της για να μειωθούν τα αναπτυξιακά προβλήματα του παιδιού.

Οι Adewuya et al, 2008 σε μια διαχρονική μελέτη τους στη Νιγηρία εξέτασαν τις επιπτώσεις της επιλόχειας κατάθλιψης στη σωματική ανάπτυξη των βρεφών τους πρώτους 9 μήνες της ζωής τους. Στην έρευνα έλαβαν μέρος 120 μητέρες με επιλόχεια κατάθλιψη και 122 μη καταθλιπτικές μητέρες. Το βάρος και το ύψος των παιδιών των βρεφών τους μετρήθηκε κατά την 6^η εβδομάδα, τον 3^ο, τον 6^ο και 9^ο μήνα μετά τη γέννηση τους. Κατά τη περίοδο αυτή, διακόπηκε ο μητρικός θηλασμός και ορισμένα βρέφη νόσησαν από διάρροια, επίμονο εμετό, πυρετό και βήχχα. Τα βρέφη των καταθλιπτικών μητέρων είχαν στατιστικά σημαντική φτωχότερη ανάπτυξη σε σχέση με τα βρέφη των μη καταθλιπτικών μητέρων στον 3^ο και 6^ο μήνα της γέννησής τους. Ήταν πιθανότερο, οι μητέρες με επιλόχεια κατάθλιψη να σταματήσουν πιο νωρίς το θηλασμό και τα βρέφη τους να εκδηλώνουν επεισόδια διάρροιας και άλλων ασθενειών. Το μέγεθος του δείγματος σχετικά ήταν μέτριο και δεν ήταν σαφές αν κάποιες μητέρες είχαν κατάθλιψη κατά τη διάρκεια της κύησης.

Στη διαχρονική τους έρευνα οι Letourneau et al, 2009 επέλεξαν να αξιολογήσουν 626 οικογένειες, στις οποίες οι μητέρες υποφέρουν από επιλόχεια κατάθλιψη. Μόνο στην έρευνα αυτή αναφέρεται ο ρόλος του πατέρα και κατά πόσο μπορεί να επηρεαστεί ο ίδιος και τα παιδιά του στη κατάθλιψη της μητέρας. Το δείγμα άνηκε στη διαχρονική έρευνα παιδιών και νέων (NLSCY), η οποία ξεκίνησε από τη Στατιστική Υπηρεσία του Καναδά το 1994 και διήρκησε μέχρι το 2005. Η έρευνα ήταν χωρισμένη σε έξι κύκλους, και κάθε κύκλος διαρκούσε δυο χρόνια. Τα παιδιά αξιολογούνταν μέχρι την ηλικία των 12 περίπου ετών. Τα αποτελέσματα αποκαλύπτουν ότι τα παιδιά των οποίων οι πατέρες εργάζονται και τα Σαββατοκυριάκα κατά τα δυο πρώτα χρόνια της ζωής τους έχουν υψηλότερο σκορ ανησυχίας από τα παιδιά των οποίων οι πατέρες δεν εργάζονται τα Σαββατοκυριάκα. Το ποσοστό των υπερκινητικών παιδιών δείχνει ότι τα κορίτσια έχουν χαμηλότερο ποσοστό υπερκινητικότητας από τα αγόρια. Η πιθανότητα

υπερκινητικότητας των παιδιών εξαρτάται και από άλλους παράγοντες κινδύνου στην οικογένεια. Επίσης, τα παιδιά των εργαζόμενων πατέρων και τα Σαββατοκυρίακα έχουν ψηλότερο ποσοστό επιθετικότητας από τα άλλα παιδιά. Τα αγόρια εμφανίζουν αυξημένη επιθετικότητα από την ηλικία των 2 ετών μέχρι και 10 ετών. Η έρευνα αυτή διαφέρει από τις υπόλοιπες και τονίζει τη σημαντικότητα του ρόλου του πατέρα στην ανάπτυξη του παιδιού.

Πρόσφατα, οι Grote et al, 2010 σε μια ευρωπαϊκή μελέτη κοορτής εξέτασαν κατά πόσο η μητρική κατάθλιψη μετά το τοκετό μπορεί να είναι ένας παράγοντας κινδύνου για τη μελλοντική ανάπτυξη του παιδιού. Το δείγμα αποτελούσαν συνολικά 929 μητέρες και τα παιδιά τους με μέση ηλικία 14 ημερών. Η έρευνα διεξάχθηκε σε 5 χώρες, Βέλγιο, Γερμανία, Ιταλία, Πολωνία και Ισπανία. Για συμμετοχή στην έρευνα επιλέχθηκαν νεογνά που είχαν γεννηθεί από την 1^η Οκτωβρίου 2002 μέχρι και την 31^η Ιουλίου 2004. Οι μετρήσεις των βρεφών σημειώθηκαν κατά την έναρξη της μελέτης, και μετά στους 3, 6, 12 και 24 μήνες της ηλικίας τους. Η μέτρηση αφορούσε το βάρος, το ύψος, το τρικέφαλο και την ωμοπλατιαία μέτρηση. Με βάση τις μετρήσεις αυτές υπολογίστηκε ο Δείκτης Μάζας Σώματος (BMI) των βρεφών. Ο επιπολασμός της επιλόχειας κατάθλιψης διαφέρει σημαντικά μεταξύ των πέντε συμμετεχόντων χωρών και κυμαίνεται από 6 - 8% στη Γερμανία και Ισπανία μέχρι 13 - 16% στο Βέλγιο, Πολωνία και Ιταλία. Τα περισσότερα ανθρωπομετρικά χαρακτηριστικά των παιδιών διέφεραν σημαντικά μεταξύ των χωρών. Ο ΔΜΣ κυμαινόταν από 15,8 kg/m² στη Γερμανία και 16,4 kg/m² στην Ιταλία. Οι ερευνητές δεν εντόπισαν καμιά επίδραση της επιλόχειας κατάθλιψης στο ΔΜΣ των παιδιών ή άλλων ανθρωπομετρικών δεικτών κατά τα δυο πρώτα χρόνια της ζωής τους. Υποστηρίζουν λοιπόν ότι η έκθεση μια μητέρας στην επιλόχεια κατάθλιψη δεν μπορεί να είναι παράγοντας κινδύνου για την έλλειψη ή αύξηση βάρους του παιδιού στη παιδική ηλικία.

Την ίδια χρονική στιγμή, οι Murray et al, 2010 σε μια διαχρονική μελέτη ερευνήσαν τη πιθανότητα η επιλόχεια κατάθλιψη της μητέρας να σχετίζεται με προβλήματα γνωστικής λειτουργίας του παιδιού. Μελέτησαν δυο ομάδες παιδιών. Στη μια ομάδα άνηκαν τα παιδιά των μητέρων με επιλόχεια κατάθλιψη (N=50, 23 αγόρια και 27 κορίτσια) και στην άλλη ομάδα τα παιδιά των μητέρων χωρίς επιλόχεια κατάθλιψη (N=39, 20 αγόρια και 19 κορίτσια). Το δείγμα της έρευνας ήταν μόλις δυο μηνών και η έρευνα διήρκεσε για 16 χρόνια. Η αξιολόγηση έγινε στους 18 μήνες, 5, 8, 13 και 16

χρόνια των παιδιών. Στην ηλικία των 18 μηνών αξιολογήθηκαν με τη Κλίμακα MDI για τη ψυχική ανάπτυξη, στην ηλικία των 5 ετών χρησιμοποιήθηκε ο δείκτης γνωστικών ικανοτήτων (GCI), στα 8 χρόνια η Κλίμακα IQ αποτελούμενη από τέσσερις υποκλίμακες και τέλος, στα 16 χρόνια αξιολογήθηκαν οι ακαδημαϊκές τους επιδόσεις από το GCSE. Τα αγόρια των καταθλιπτικών μητέρων παρουσιάζουν σχετικά χαμηλές ακαδημαϊκές επιδόσεις, ενώ η υψηλότερη κοινωνική τάξη συσχετίζεται με σημαντικά καλύτερες ακαδημαϊκές επιδόσεις. Η επιλόχεια κατάθλιψη είχε αρνητικές επιπτώσεις στη γνωστική ανάπτυξη των αγοριών στη παιδική ηλικία και επιδρά στην ακαδημαϊκή τους επίδοση μέχρι την ηλικία των 16 ετών. Επίσης, η επιλόχεια κατάθλιψη έχει συνεχώς αρνητικά αποτελέσματα στην αλληλεπίδραση μητέρας - παιδιού έχοντας ως αποτέλεσμα τη φτωχή ακαδημαϊκή επίδοση.

Συγγραφέας (έτος)	Τίτλος	Χώρα	Σκοπός	Σχεδιασμός	Δείγμα	Αποτελέσματα
Kurstjens και Wolke, 2001	Effects of Maternal Depression on Cognitive Development of children over the first 7 years of life	Νότια Βαυαρία, Γερμανία	Να εξετάσουν τις συνέπειες της επιλόχειας κατάθλιψης στη γνωστική ανάπτυξη των παιδιών σε διάστημα 7 χρόνων.	Διαχρονική μελέτη	Παιδιά (n=8421) τα οποία είχαν γεννηθεί από την 1 ^η Φεβρουαρίου 1985 μέχρι την 31 ^η Μαρτίου 1986.	Η επιλόχεια κατάθλιψη δεν έχει αρνητικές επιπτώσεις στη γνωστική ανάπτυξη των παιδιών κατά τα πρώτα 7 χρόνια της ζωής τους.
Patel, DeSouza, Rodrigues, 2003	Postnatal depression and infant growth and development in low income countries: a cohort study from Goa, India	Γκόα, Ινδία	Να ελεγχθεί αν η επιλόχεια κατάθλιψη συμβάλλει στη κακή ανάπτυξη των βρεφών στη Γκόα.	Μελέτη κοορτής	171 βρέφη ζυγίστηκαν και μετρήθηκαν 6 – 8 εβδομάδες μετά τη γέννηση.	Η επιλόχεια κατάθλιψη συνδέεται στενά με το χαμηλό βάρος και ύψος των παιδιών.
Murray et al, 2003	Controlled trial of the short and long term effect of psychological treatment of	Δεν αναφέρεται	Να αξιολογήσει την επίδραση 3 ψυχολογικών θεραπειών για τη σχέση	Διαχρονική μελέτη	Γυναίκες με επολόχεια κατάθλιψη (n=193) εκτιμήθηκαν μαζί με τα βρέφη τους 4.5, 18 και 60 μήνες	Οι θεραπείες για αντιμετώπιση της επιλόχειας κατάθλιψης είχαν σημαντικό όφελος στη σχέση της μητέρας με

	postpartum depression: 2. Impact on the mother – child relationship and child outcome		μητέρας - παιδιού και τα αποτελέσματα στο παιδί.		μετά το τοκετό.	το βρέφος.
O'Brien et al, 2004	Postnatal depression and faltering growth: a community study	Δεν αναφέρεται	Να μελετηθεί η συσχέτιση μεταξύ της καθυστερημένης ανάπτυξης των παιδιών και της μητρικής επιλόχειας κατάθλιψης.	Ποσοτική μελέτη	Παιδιά ηλικίας < ή = 2 ετών εντοπίστηκαν από τα αρχεία παιδικής κοινότητας λόγω μειωμένου βάρους. Οι μητέρες συμπλήρωσαν τη Κλίμακα επιλόχειας κατάθλιψης Εδιμβούργου για να εντοπιστεί ποιες υποφέρουν από επιλόχεια κατάθλιψη και ποιες όχι.	Τα παιδιά των οποίων οι μητέρες υποφέρουν από επιλόχεια κατάθλιψη έχουν καθυστερημένη ανάπτυξη.
Adewuya et al, 2008	Impact of postnatal depression on infants' growth in Nigeria	Νιγηρία	Να εξετάσει τις επιπτώσεις της επιλόχειας κατάθλιψης στη σωματική ανάπτυξη των	Διαχρονική μελέτη	242 μητέρες των οποίων οι 120 είχαν επιλόχεια κατάθλιψη και 142 χωρίς επιλόχεια κατάθλιψη. Μετρήθηκε το βάρος	Τα βρέφη των καταθλιπτικών μητέρων είχαν στατιστικά σημαντική φτωχότερη ανάπτυξη κατά τον 3 ^ο και 6 ^ο μήνα μετά το τοκετό.

			βρεφών τους πρώτους 9 μήνες της ζωής τους.		και το ύψος των βρεφών κατά την 6 ^η εβδομάδα, τον 3 ^ο , 6 ^ο και 9 ^ο μήνα μετά τη γέννηση.	
Letourneau et al, 2009	The role of paternal support in the Behavioural Development of children Exposed to postpartum Depression	Καναδάς	Πώς η επιλόχεια κατάθλιψη της μητέρας επιδρά στο ρόλο του πατέρα και στη συμπεριφορά των παιδιών.	Διαχρονική μελέτη	626 παιδιά και οι οικογένειες τους, στις οποίες οι μητέρες υπέφεραν από επιλόχεια κατάθλιψη. Η έρευνα διήρκεσε από το 1994 μέχρι το 2005 και εξέτασε παιδιά από τη βρεφική ηλικία μέχρι 12 περίπου ετών.	Τα παιδιά, των οποίων οι πατέρες εργάζονται και Σαββατοκυρίακα στα 2 πρώτα χρόνια της ζωής τους, εμφανίζουν προβλήματα συμπεριφοράς μέχρι τα επόμενα 10 χρόνια.
Grote et al, 2010	Maternal postnatal depression and child growth: a European cohort study	Βέλγιο, Γερμανία, Ιταλία, Πολωνία και Ισπανία	Αν η επιλόχεια κατάθλιψη μπορεί να είναι ένας παράγοντας κινδύνου για μελλοντική ανάπτυξη του παιδιού.	Μελέτη κοορτής	929 γυναίκες και τα παιδιά τους με μέση ηλικία 14 ημερών.	Η επιλόχεια κατάθλιψη δεν επιδρά στο ΔΜΣ του παιδιού κατά τα 2 πρώτα χρόνια της ζωής του.

Murray et al, 2010	The effect of maternal postnatal depression and child sex on academic performance at age 16 years: a developmental approach	Δεν αναφέρεται	Αν η επιλόχεια κατάθλιψη σχετίζεται με προβλήματα γνωστικής λειτουργίας του παιδιού.	Διαχρονική μελέτη	2 ομάδες παιδιών. Στην πρώτη ομάδα άνηκαν 50 παιδιά (23 αγόρια και 27 κορίτσια) των οποίων οι μητέρες υπέφεραν από επιλόχεια κατάθλιψη. Η δεύτερη ομάδα αποτελείτο από 39 παιδιά (20 αγόρια, 19 κορίτσια) των οποίων οι μητέρες δεν είχαν επιλόχεια κατάθλιψη.	Η επιλόχεια κατάθλιψη έχει αρνητικές επιπτώσεις στη γνωστική ανάπτυξη των παιδιών, κυρίως στα αγόρια.
--------------------	---	----------------	--	-------------------	--	---

ΣΥΖΗΤΗΣΗ

Από τη μελέτη των αποτελεσμάτων όλων των άρθρων που συμπεριελήφθηκαν στην παρούσα ανασκόπηση, προκύπτει ότι 4 από τα 8 άρθρα συσχέτισαν την επιλόχεια κατάθλιψη της μητέρας με αρνητικές συνέπειες στο παιδί (Patel et al. 2003, O'Brien et al. 2004, Adewuya et al. 2008, Murray et al. 2010). Οι επιπτώσεις της επιλόχειας κατάθλιψης συγκρίνονται με τη σωματική, γνωστική και συμπεριφορική ανάπτυξη του παιδιού. Αντίθετα, οι μελέτες των Kurstjens & Wolke. (2001) και Grote et al. (2010), ανέδειξαν ότι η επιλόχεια κατάθλιψη της μητέρας δεν σχετίζεται με τη δημιουργία προβλημάτων στο παιδί. Ωστόσο, αξίζει να σημειωθεί ότι τα κριτήρια που χρησιμοποιήθηκαν, ο έλεγχος για συγχυτικούς παράγοντες, καθώς και τα αποτελέσματα από τις υπάρχουσες μελέτες δεν είναι ομοιογενή και βασίζονται πολλές φορές σε μελέτες με σημαντικά μεθοδολογικά προβλήματα.

Η επιλόχεια κατάθλιψη είναι συχνά ένα γεγονός που δεν θα περάσει «από μόνο του». Η κατάθλιψη μπορεί να γίνει ασθένεια, και ως τέτοια πρέπει τότε να αντιμετωπιστεί. Όμως, πολλές φορές μπορεί να μη θεραπευτεί και να εξελικτεί σε χρόνιο νόσημα. Κατά τα τελευταία χρόνια, παρατηρείται ραγδαία αύξηση των περιστατικών επιλόχειας κατάθλιψης. Σε πρόσφατη έρευνα των Letourneau et al. 2009, η επιλόχεια κατάθλιψη πλήττει το 13% των μητέρων και αποτελεί μείζον πρόβλημα υγείας τόσο για τις μητέρες όσο και τις οικογένειές τους. Για τον εντοπισμό των μητέρων που υποφέρουν από επιλόχεια κατάθλιψη χρησιμοποιήθηκαν διάφορα εργαλεία μέτρησης.

Στις πλείστες έρευνες για εντοπισμό των καταθλιπτικών μητέρων έχουν χρησιμοποιηθεί η Κλίμακα επιλόχειας κατάθλιψης Εδιμβούργου (EPDS), το Πρόγραμμα για συναισθηματικές διαταραχές και Σχιζοφρένεια (SADS), και τέλος Κλινική συνέντευξη κατά DSM IV (Kurstjens et al. 2001, Murray et al. 2003, Patel et al. 2003, O'Brien et al. 2004, Grote et al. 2010, Murray et al. 2010). Ωστόσο, η παρατηρούμενη ετερογένεια στην επικράτηση της επιλόχειας κατάθλιψης, επισημαίνει το γεγονός ότι η Κλίμακα επιλόχειας κατάθλιψης Εδιμβούργου (EPDS) δεν μπορεί να αποτελέσει εξίσου έγκυρο εργαλείο ελέγχου. Η Κλίμακα EPDS περιλαμβάνει δέκα σημεία, όπου το καθένα από αυτά βαθμολογείται από 0 - 3. Αν η συνολική βαθμολογία είναι 13 και άνω, τότε αναγνωρίζεται ότι η μητέρα διατρέχει κίνδυνο εμφάνισης επιλόχειας κατάθλιψης (Grote et al. 2010).

Οι αρνητικές επιπτώσεις της επιλόχειας κατάθλιψης στα παιδιά περιλαμβάνουν αυξημένο κίνδυνο για μειωμένη νοητική και κινητική ανάπτυξη, χαμηλή αυτοεκτίμηση και προβλήματα συμπεριφοράς (Murray & Cooper, 2004).

Παρόλο, που αρκετές μελέτες έχουν διαπιστώσει αρνητικές επιπτώσεις στην έγκαιρη ανάπτυξη του βρέφους, οι Grote et al. 2010 υποστηρίζουν ότι δεν παρατηρείται καμιά καθυστέρηση στην ανάπτυξη των βρεφών. Τα δυνητικά προβλήματα πιθανό να εμφανιστούν στους 4 μήνες ζωής του βρέφους, αλλά δεν διαρκούν μέχρι τα 12 χρόνια της ζωής του. Στην ανάλυση των ανθρωπομετρικών χαρακτηριστικών των βρεφών σε 6, 12 και 24 μήνες δε βρέθηκε καμιά ουσιαστική διαφορά σε σχέση με τα παιδιά των μη καταθλιπτικών μητέρων. Παρ'όλα αυτά φαίνεται ότι η επιλόχεια κατάθλιψη επιδρά στο παιδί, αφού τα παιδιά των καταθλιπτικών μητέρων είναι ελαφρύτερα από τα άλλα παιδιά. Θα μπορούσε κανείς να σκεφτεί ότι οι μητέρες με επιλόχεια κατάθλιψη είναι κάπως διαφορετικές από τις άλλες μητέρες, και οι διαφορές αυτές ενδέχεται να επηρεάσουν την ανάπτυξη του βρέφους. Οι μετρήσεις των παιδιών σε βάρος και ύψος υπολογίζουν το Δείκτη Μάζας Σώματος τους (BMI), και καθορίζει κατά πόσο τα παιδιά έχουν μειωμένη σωματική ανάπτυξη. Τα ανθρωπομετρικά χαρακτηριστικά των παιδιών καταγράφονται μέσα στα πλαίσια διεξαγωγής μιας έρευνας ή ακόμη να εντοπίζονται μέσα από τα αρχεία των επισκεπτών υγείας (O'Brien et al. 2004). Συνήθως, τα χαρακτηριστικά της επιλόχειας κατάθλιψης περιλαμβάνουν την κούραση, δυσκολίες ύπνου, απώλεια της όρεξης και του βάρους, δυσκολία συγκέντρωσης, και απώλεια ενδιαφέροντος για τις καθημερινές δραστηριότητες. Οι εν λόγω λειτουργίες ενδέχεται να βλάψουν σοβαρά το μητρικό ρόλο. Για παράδειγμα, αυξάνεται η πιθανότητα ότι η μητέρα μπορεί να σταματήσει να θηλάζει το βρέφος. Τα προβλήματα σίτισης των βρεφών με από το μαστό ήταν σημαντικά πιο συχνά αναφερόμενα από μητέρες με κατάθλιψη σε μια μελέτη κοόρτης των μητέρων. Η παύση του μητρικού θηλασμού έχει αναγνωριστεί ως βασικός παράγοντας για υποσιτισμό των βρεφών και μπορεί να παίξει τον διαμεσολαβητικό ρόλο στην εξήγηση γιατί τα βρέφη των καταθλιπτικών μητέρων έχουν χειρότερη έκβαση της ανάπτυξης. Οι συνέπειες των πορισμάτων της μελέτης αυτής είναι ότι η επιλόχεια κατάθλιψη, μία δυνητικά θεραπεύσιμη ασθένεια, μπορεί να αποτελεί αιτία για την κακή έκβαση της ανάπτυξης και της ελλιπούς ανάπτυξης του βρέφους στη Νότια Ασία (Patel et al. 2003).

Μια σειρά από μελέτες έχουν βρει ότι τα αγόρια είναι πιο ευάλωτα στις συνέπειες της επιλόχειας κατάθλιψης (Kurstjens & Wolke, 2001). Τα ευρήματα αυτά, ενισχύουν τις απόψεις των ερευνητών που υποστηρίζουν ότι τα αγόρια που μεγαλώνουν με μια καταθλιπτική μητέρα έχουν αυξημένο κίνδυνο να εμφανίσουν αρνητικές επιπτώσεις στη γνωστική ανάπτυξη. Όσο αφορά τις σχολικές επιδόσεις, τα αγόρια των καταθλιπτικών μητέρων εμφανίζουν μειωμένη αποδοτικότητα σε σχέση με τα κορίτσια. Είναι αξιοσημείωτο ότι το IQ των αγοριών φάνηκε να σχετίζεται με τη γνωστική υποστήριξη της μητέρας, αλλά δεν είναι στατιστικά σημαντικό (Murray et al. 2010). Επίσης, τα αγόρια των καταθλιπτικών μητέρων καθώς και τα παιδιά των κατώτερων κοινωνικών οικογενειών είχαν σημαντικά χαμηλότερο νοητικό βαθμό (Kurstjens & Wolke 2001,). Σε μια προηγούμενη έρευνα των Murray et al. 2003, γνωρίζοντας τις αρνητικές επιπτώσεις της επιλόχειας κατάθλιψης, εξετάστηκε η σημασία τριών τύπων θεραπείας στην αντιμετώπιση της επιλόχειας κατάθλιψης και φυσικά ο αντίκτυπος της στο παιδί. Στους 18 μήνες μετά το τοκέτο και σύμφωνα με το Ψυχικό δείκτη ανάπτυξης του Bayley Scales, δεν παρατηρήθηκε καμιά διαφορά μεταξύ των ομάδων όσον αφορά τη γνωστική ανάπτυξη των παιδιών. Το ίδιο είχε συμβεί και στο 5^ο έτος ηλικίας των παιδιών με βάση τη Κλίμακα McCarthy. Η θεραπεία παρουσίασε κάποια βραχυπρόθεσμα οφέλη στη σχέση μητέρας - παιδιού. Οι μητέρες αναφέρουν λιγότερες δυσκολίες στη σχέση τους με το βρέφος, αποδέχονται τη μερική αποχώρισή τους από κοντά του και διαχειρίζονται καλύτερα τις ανάγκες του βρέφους. Στην έρευνα των Kurstjens & Wolke 2001, τα βρέφη σε ηλικία 20 μηνών αξιολογήθηκαν με τη Κλίμακα ικανοτήτων Griffiths και στα 4 χρόνια με τη Κλίμακα πνευματικής ωριμότητας Columbia (CMM). Η CMM είναι μια συχνά χρησιμοποιούμενη δοκιμή για την εκτίμηση των επιδόσεων και του σκεπτικού νοημοσύνης και είναι παρόμοια με το Πίνακα Raven Progressive. Σε παιδιά υψηλού κινδύνου χρησιμοποιήθηκε η ευρέως αποδεκτή Κλίμακα K-ABC για τη μέτρηση της πνευματικής ανάπτυξης και το αποτέλεσμα είναι ότι οι επιπτώσεις γίνονται εμφανείς μόνο μετά από χρόνια έκθεση στη μητρική κατάθλιψη. Τα αγόρια που προέρχονται από χαμηλή κοινωνικοοικονομική τάξη και αντιμετωπίζουν νεογνικές επιπλοκές έχουν χαμηλότερη γνωστική βαθμολογία στην ηλικία των 3 ετών σύμφωνα με τη κλίμακα K- ABC από τα παιδιά των άλλων ομάδων. Αντιθέτως, στην πρόσφατη έρευνα των Murray et al. 2010, υποστηρίζεται ότι η επίδραση της επιλόχειας κατάθλιψης στη γνωστική ανάπτυξη των αγοριών δεν είναι

σημαντική. Ως εκ τούτου, οι παρεμβάσεις των γονέων, σε παιδιά που βρίσκονται σε κίνδυνο για κακή γνωστική και σχολική λειτουργία για διάφορους λόγους, είναι σημαντικές.

Σχεδόν οι μισές μητέρες με επιλόχεια κατάθλιψη αναφέρουν ότι αντιμετωπίζουν σημαντικές δυσκολίες στο τομέα της συμπεριφοράς των νηπίων. Η διαταραχή της πρόωρης σχέσης μητέρας - παιδιού που συνδέεται με τη μητρική κατάθλιψη, είναι τουλάχιστο εν μέρει, υπεύθυνη για τις βλαβερές συνέπειες στο παιδί (Murray et al. 2003). Και στις δυο μελέτες που προέκυψαν για την αξιολόγηση της συμπεριφοράς του παιδιού, φαίνεται ότι η επιλόχεια κατάθλιψη επηρεάζει σημαντικά τη συναισθηματική και συμπεριφορική ανάπτυξη του παιδιού (Murray et al. 2003, Letourneau et al. 2009). Στην έρευνα των Letourneau et al. 2009 αξιολογήθηκε η συμπεριφορά των παιδιών και πώς ο πατέρας με τη σειρά του μπορεί να στηρίζει το παιδί του όταν η μητέρα υποφέρει από επιλόχεια κατάθλιψη. Αξιολογήθηκαν λοιπόν, το άγχος, η υπερκινητικότητα και η επιθετικότητα σε παιδιά ηλικίας δυο ετών και άνω. Για τη μέτρηση του άγχους περιλαμβάνονται στοιχεία όπως "Πόσο συχνά θα λέγατε ότι το παιδί σας είναι πάρα πολύ φοβισμένο ή αγχωμένο;" και "Πόσο συχνά θα λέγατε ότι το παιδί σας ανησυχεί;" Παραδείγματα υπερκινητικότητας περιλαμβάνουν ερωτήσεις όπως "Πόσο συχνά θα λέγατε ότι το παιδί σας έχει πρόβλημα να κολλήσει σε οποιαδήποτε δραστηριότητα;" και "Πόσο συχνά θα λέγατε ότι το παιδί σας δεν μπορεί να καθίσει ή είναι ανήσυχο ή υπερκινητικό;" Η μέτρηση για επιθετικότητα περιλαμβάνει τα εξής: "Πόσο συχνά θα λέγατε ότι το παιδί σας εμπλέκεται σε καβγάδες;" και "Πόσο συχνά θα λέγατε ότι το παιδί σας δίνει κλωτσιές, δαγκώματα ή χτυπήματα σε άλλα παιδιά;" (Statistics Canada, 1998). Πιθανές απαντήσεις των μητέρων με επιλόχεια κατάθλιψη για αυτά τα ερωτήματα ήταν 1 = ποτέ ή δεν είναι αλήθεια, 2 = κάπως ή μερικές φορές αλήθεια, και 3 = συχνά ή πολύ αληθινό, με υψηλότερες βαθμολογίες δείχνουν αυξημένη παρουσία προβλημάτων συμπεριφοράς. Για να διευκολυνθεί η ερμηνεία, έχουν δημιουργηθεί μεταβλητές για κάθε μέτρο. Η βαθμολογία 0 ανατέθηκε, εάν το σκορ ήταν μικρότερο ή ίσο με 2 και 1, εάν το σκορ ήταν μεγαλύτερο από το 2. Ο βαθμός αξιοπιστίας των Cronbach's alpha για τα μέτρα συμπεριφοράς έχουν ως εξής: άγχος 0.59, υπερκινητικότητα 0.80, επιθετικότητα 0.75 (Statistics Canada, 1998). Τα ευρήματα δείχνουν ότι η πλήρης απασχόληση του πατέρα τα Σαββατοκυρίακα στα δυο πρώτα χρόνια της ζωής του παιδιού έχει μακροπρόθεσμο αντίκτυπο στην συμπεριφορά των

παιδιών σε οικογένειες που επηρεάζονται από την επιλόχεια κατάθλιψη (Letourneau et al. 2009). Η θεραπεία σε μητέρες με επιλόχεια κατάθλιψη παρουσίασε κάποια βραχυπρόθεσμα οφέλη στη σχέση μητέρας - παιδιού (Murray et al. 2003).

Από τις υπάρχουσες μελέτες προκύπτει ένα σύνολο πιθανών συγχυτικών παραγόντων που μπορεί να αλλοιώσουν τα αποτελέσματα μιας μελέτης και να οδηγήσουν σε λανθασμένες εντυπώσεις για την επίδραση της επιλόχειας κατάθλιψης στο παιδί. Ως πιθανοί συγχυτικοί παράγοντες θεωρήθηκαν το φύλο του παιδιού, το βάρος του βρέφους κατά τη γέννηση, η ανεπιθύμητη εγκυμοσύνη, το στρες κατά την κύηση, η καισαρική τομή, το μορφωτικό επίπεδο της μητέρας, ο ΔΜΣ της μητέρας, η ηλικία της μητέρας, η οικογενειακή κατάσταση της μητέρας (έγγαμη, άγαμη) και τέλος, η κοινωνικοοικονομική τάξη της οικογένειας (Kurstjens & Wolke 2001, Letourneau et al. 2009, Grote et al. 2010, Murray et al. 2010). Η ύπαρξη των παραγόντων αυτών πιθανό να τροποποιήσει τα αποτελέσματα και έτσι υπάρχει αμφιβολία στην εγκυρότητα των αποτελεσμάτων.

Παράλληλα, ο μικρός αριθμός του δείγματος κάθε έρευνας και τα διάφορα εργαλεία μέτρησης που έχουν χρησιμοποιηθεί δεν οδηγούν σε σαφή συμπεράσματα. Μόνο η έρευνα των Kurstjens & Wolke 2001, χρησιμοποίησε μεγάλο αριθμό δείγματος και υποστηρίζει ότι η επιλόχεια κατάθλιψη δεν έχει αρνητικές επιπτώσεις στο παιδί. Αντίθετα, στην πρόσφατη έρευνα των Murray et al. 2010, ο αριθμός του δείγματος ήταν πολύ μικρός και υποστηρίζεται ότι η επιλόχεια κατάθλιψη της μητέρας σχετίζεται με την παρουσία προβλημάτων στο παιδί.

Μέσα από την αναζήτηση της βιβλιογραφίας έχουν προκύψει κενά. Η επίδραση της επιλόχειας κατάθλιψης στην ανάπτυξη του παιδιού είναι ένα πολυσυζητημένο θέμα που έχει ερευνηθεί από πολύ παλιά. Οι περισσότερες έρευνες έχουν πραγματοποιηθεί από τη δεκαετία του 1960 και στη συνέχεια ο αριθμός των ερευνών μειώνεται. Σύμφωνα με το κριτήριο εισόδου της παρούσας μελέτης σχετικά με τη χρονολογία των άρθρων, λίγες έρευνες ήταν διαθέσιμες. Αδυναμία της βιβλιογραφικής ανασκόπησης αποτελεί επίσης το γεγονός ότι απουσιάζουν από τη βιβλιογραφική ανασκόπηση ελληνικές έρευνες. Η επιλόχεια κατάθλιψη της μητέρας για τα επόμενα χρόνια θα είναι ένα από τα συχνότερα προβλήματα και συνιστάται μεγαλύτερο ενδιαφέρον για περαιτέρω μελέτη του φαινομένου αυτού. Τόσο οι επαγγελματίες υγείας όσο και οι αρμόδιοι φορείς μπορούν να συμβάλουν, ώστε να αντιμετωπιστεί το πρόβλημα αυτό.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Τα τελευταία χρόνια ο επιπολασμός των κρουσμάτων μητέρων με επιλόχεια κατάθλιψη έχει αυξηθεί σημαντικά. Η επιλόχεια κατάθλιψη, αν και για πολλούς θεωρείται κάτι περαστικό, επιφέρει πολλά προβλήματα στην ίδια τη μητέρα και σινάμα στο παιδί. Στη ερευνητική βιβλιογραφία οι απόψεις διίστανται. Πολλοί ερευνητές υποστηρίζουν ότι η επιλόχεια κατάθλιψη επιδρά αρνητικά στο παιδί, ενώ άλλοι υποστηρίζουν ότι δεν σχετίζεται με την ύπαρξη προβλημάτων στα παιδιά. Αρκετοί παράγοντες μπορεί να τροποποιήσουν την έκβαση των αποτελεσμάτων. Στις αναπτυγμένες χώρες δεν παρατηρείται συσχέτιση της επιλόχειας κατάθλιψης με προβλήματα στο παιδί. Μητέρες που υποφέρουν από επιλόχεια κατάθλιψη αναφέρουν ότι οι σχέσεις τους με το παιδί εμφανίζουν δυσκολίες από τον πρώτο κιόλας καιρό και έτσι το παιδί αποκτά αναπτυξιακά, γνωστικά και συμπεριφορικά προβλήματα. Αξίζει να σημειωθεί ότι η έγκαιρη αναγνώριση και παρέμβαση μπορεί να αντιμετωπίσει την επιλόχεια κατάθλιψη. Αν για κάποιο λόγο η επιλόχεια κατάθλιψη δε θεραπευτεί στα αρχικά στάδια, τότε θα εξελικτεί σε χρόνια κατάθλιψη. Σημαντικός είναι ο ρόλος του συζύγου και των στενών προσώπων της οικογένειας για την παροχή επαρκούς ψυχολογικής στήριξης στη μητέρα αλλά και την απαραίτητη φροντίδα στο παιδί. Τέλος, ο ρόλος των επαγγελματιών υγείας είναι πολύ σημαντικός για την ενθάρρυνση και στήριξη της μητέρας κατά τη διάρκεια της κύησης και αργότερα να προσαρμοστεί στη νέα της ζωή μαζί με το δημιούργημα της.

BIBΛIOΓPAΦIA

- Adewuya, A.O., Ola, B.O., Aloba, O.O., Mapayi, B.M., Okeniyi, J.A. 2008, Impact of postnatal depression on infants' growth in Nigeria. *J Affect Disord*, 108:191-193.
- Goodman, S.H., Rouse, M.H., Connell, A.M., Broth, M.R., Hall, C.M., Heyward, D. 2010, Maternal Depression and Child Psychopathology: A Meta-Analytic Review. *Clin Child Fam Psychol Rev*, 14:1 – 27.
- Grote, V., Vik, T., Kries, R., Luque, V., Socha, J., Verduci, E., Carlier, C., Koletzko, B. 2010, Maternal postnatal depression and child growth: a European cohort study. *BMC Pediatrics*, 10:14.
- Heather, J.R., Jane, R.W.F. 2010, Development of a universal psycho-educational intervention to prevent common postpartum mental disorders in primiparous women: a multiple method approach. *BMC Public Health*, 10:499.
- Kurstjens, S., Wolke, D. 2001, Effects of Maternal Depression on Cognitive Development of Children Over the First 7 Years of Life. *J. Child Psychol. Psychiat.* 42:5, pp. 623 - 636.
- Letourneau, N., Duffett-Leger, L., Salmani, M. 2009, The Role of Paternal Support in the Behavioural Development of Children Exposed to Postpartum Depression. *Can J Nurs Res*, 41(3): 86–106.
- Murray, L., Cooper, P., Wilson, A., Romaniuk, H. 2003, Controlled trial of the short- and long-term effect of psychological treatment of post-partum depression: 2. Impact on the mother - child relationship and child outcome. *The British Journal of Psychiatry*, 182: 420-427.
- Murray, L., Cooper, P.J. 2004, The impact of postpartum depression on child development. In: Goodyer I (ed) Aetiological mechanisms in developmental psychopathology. Oxford University Press, Oxford, England.

- Murray, L., Arteche, A., Fearon, P., Halligan, S., Croudace, T., Cooper, P. 2010, The effects of maternal postnatal depression and child sex on academic performance at age 16 years: a developmental approach. *Journal of Child Psychology and Psychiatry* 51:10, pp 1150 - 1159.
- Niloufer, S.A., Ali1, B.S., Azam, I.S. 2009, Post partum anxiety and depression in peri-urban communities of Karachi, Pakistan: a quasi-experimental study. *BMC Public Health*, 9:384.
- O'Brien, L.M., Heycock, E.G., Hanna, M., Jones, P.W., Cox, J.L. 2004, Postnatal depression and faltering growth: a community study. *Pediatrics*. May 113(5):1242-7.
- Patel, V., DeSouza, N., Rodrigues, M. 2003, Postnatal depression and infant growth and development in low income countries: a cohort study from Goa, India. *Arch Dis Child* 88:34 - 37.
- Poobalan, A.S., Aucott, L.S., Ross, L., Cairns, W., Smith, S., Helms, P.J., Williams, J.H.G. 2007, Effects of treating postnatal depression on mother – infant interaction and child development: Systematic review. *The British Journal of Psychiatry*, 191: 378-386.
- Statistics Canada. 1998, National Longitudinal Survey of Children: Data dictionary for Cycle 1. Ottawa: Statistics Canada and Human Resources Development Canada.
- Whiffen, V. 2004, Myths and mates in childbearing depression. In: Chrisler, J., editor. From menarche to menopause: The female body in feminist therapy. London: Haworth.